

„Měli jsme za úkol navrhnout nový provozní model při respektování měřítka historické stavby, jejího tvarosloví a umělecko-řemeslných prvků. Vložением nových konstrukcí a materiálů jsme chtěli dosáhnout toho, aby se otevřela krása původního domu,“ říká architekt Marek Tichý.

DVŮR S PAVLAČEMI se proměnil v atrium

Hlavní motivací pro rekonstrukci pražského Divadla Na zábradlí byla skutečnost, že se muselo vzdát svého foyer, jehož prostor patří sousednímu Pachtovu paláci. Autoři projektu tedy řešili složité dispoziční a provozní otázky – přitom však chtěli, aby vznikl důstojný divadelní prostor. Rozhodli se zastřešit dvůr historického domu a vytvořit tak dvoranu, kde vyniká především krása staré architektury. Skleněná střeška se ve večerních hodinách stává pátou fasádou, zrcadlem odrážejícím život divadla.

Rekonstrukce byla dokončena loni na podzim. Kromě stěhování divadla z prostorů Pachtova paláce souvisela s tím, že se do stavební obnovy domu od poloviny 80. let minulého století neinvestovalo, takže nebyl v dobrém stavu. Autoři projektu z ateliéru TaK Architects od začátku spolupracovali s vedením Divadla Na zábradlí a se zástupci památkové péče. Ředitel divadla Petr Štědroň uvádí: „Usilujeme o divadlo jako živé médium, to se podle mého názoru z českých kamenných divadel vytrácí. Chodí se k nám především na autorské inscenace a určitě také na herecký soubor. Některé inscenace vznikají ve spolupráci s herci, primárně se věnujeme textům, které nebyly určeny pro divadelní provedení. Zajímá nás okamžik jejich vzniku a atmosféra doby, často v tom vidíme analogii k tomu, co se děje dnes.“

Architekt Marek Tichý dodává: „Architektura je také živým médiem a my se snažíme vtisknout život i do domů, které se k tomu zdají být ne úplně vhodné. Nejdůležitější je zachovat jejich autentičnost, což se nevylučuje s tím, že do nich vkládáme novou architektonickou vrstvu. V tomto případě jsme měli za úkol vymyslet nový provozní model při respektování měřítka historické stavby, jejího řazení a tvarosloví, uměleckořemeslných prvků. Vložением nových konstrukcí a materiálů jsme chtěli dosáhnout toho, aby se návštěvníkům otevřela krása původního domu. Tento dialog je reflexí podobnou té, s níž pracuje Petr Štědroň a jeho soubor. Snažili jsme se, aby se promítla do kontextu sta-

Dhýbané skleněné tabule zábradlí umocňují uvolněný charakter schodiště, galerie i celého prostoru

Galerie vytváří předprostor pro balkon a nově zpřístupněné „prezidentské lóže“, především ale umožňuje oddělit provoz návštěvníků a zázemí divadla. Lóže dnes slouží jako prostor pro osvětlovače, kde dlouhá léta působil Václav Havel. Architekti ji upravili jako malou expozici, do které se dá o přestávce vstoupit.

re i nové části divadla. Konkrétně: k původním, měkce ztvárněným povrchům jsme připojili povrchy, které jsou čistší, ostřejší a zrcadlí historii i život – diváci se tak stávají aktéry prostředí.“

Obnova zahrnovala celou veřejnosti přístupnou část: divadelní sál s balkonem, upraven byl vstup z Anenského náměstí, do dvora je vložena galerie. Jednoduchý a univerzální prostor atria umožňuje proměny stejně jako divadelní scéna. „Navazuje na hlavní vstup, dvěma vchody jsme z něj obnovili přístup do divadelního sálu, což je, jak víme z historie domu, původní řešení. Galerie s lehkým skleněným schodištěm je letmo uložená, nebo chcete-li reverzibilně vložena konstrukce, která působí dojmem divadelní kulisy. Vytváří předprostor pro balkon a nově zpřístupněné prezidentské lóže, především ale umožňuje oddělit provoz návštěvníků a zázemí divadla. Vložená konstrukce galerie i konstrukce zastřešení jsou odseparovány od základu domu. Chtěli jsme, aby původní tvarosloví nezahynulo, ale naopak bylo prezentováno v kontextu současné architektury,“ říká Marek Tichý.

Atrium mělo umožňovat proměny podobně jako divadelní scéna. Architekti proto navrhli skleněné zastřešení, uklo-

něné od hlavního vstupu. Vznikl tak reprezentativní prostor pro návštěvníky představení i pro herce a další umělce při pořádání kulturních akcí. Jeho barevnost vychází z nově navržené grafiky divadla:

Vstupní část má dlažbu z dubových kostek, v atriu byla použita kostka žulová

prostor lobby v přízemí sjednocuje tmavá podlaha s jemnou bílou intarzií, patro je naopak světlé. Lehká bílá konstrukce galerie navazuje na historickou pavlač, kterou nechává vyniknout.

Schodiště ve dvakrát stočené linii propojuje divadelní dvoranu a galerii

V celém divadle bylo rozmístěno několik desítek skupin svítidel rozličné barvy chromatičnosti i intenzity, takže se světlem se tu pracuje jako s nástrojem. Základní ambientní hladinu doplňují světelné akcenty.

Nové je také řešení instalací techniky prostředí, podstatné je zejména nenápadné větrání a chlazení všech prostor a elektroinstalace, realizovaná s autonomním sběrnicovým řízením a regulací všech zařízení.

NOVÉ PRVKY

Prostory pro veřejnost jsou rozděleny na dvě zóny: první je vstupní, se šatnou, barem a sociálním zázemím, druhá je divadelní dvorana v atriu. Obě části tvoří

jeden celek. Pro podlahy byl proto zvolen stejný formát dlažby: v domovní části ji tvoří dubové kostky, známé z pražských historických průjezdů, ve dvoře byla použita kostka žulová, kladená v soustředných kružnicích. Pro umocnění účinku oba povrchy propojuje prolnutí kamene a dřeva v místě původního rozhraní domu a dvora.

Pro vytvoření rovnováhy bylo měřítko dalších nových prvků odvozené od původního domu – patro je členě-

né v osách navazujících na krakorce pavlačí, profilace kovových částí balkonu i zastřešení je subtilní. Kontrast vnášejí materiály, jako je kov nebo sklo, například předěly částí pro veřejnost a zázemí divadla tvoří stěny z lakovaného skla v bílé nebo černé barvě. Nové konstrukce byly navrženy z plechů. Autoři se tak vyhnuli uzavřeným profilům pro pohledové odlehčení a zároveň usnadnili jejich montáž v omezeném prostoru.

MAREK TICHÝ – ATELIÉR TAK ARCHITECTS

V divadelním sále je v porovnání se zbytkem objektu změna relativně drobná. Komfort jsme tu zvýšili výměnou sedadel, kompletně jsme vyměnili povrchy a stěny. Doplnili jsme výmalbu z pruhů, která trochu navazuje na původní malbu. Je to jakési moaré, záměrně převažují tmavé tóny, protože se jedná o malé kukátkové divadlo, jeviště má být hodně nasvícené proti hledišti. Největší zásah nastal v atriu, ale

Divadelní sál byl vymalován, má nová sedadla

myšlenka zastřešení byla docela jednoduchá: chtěli jsme, aby tu byl staroměstský dvorek stále vidět. Aby si návštěvníci divadla mohli prohlédnout stěny domu včetně konstrukce pavlačí a zároveň novou architekturu. Zásadní byla otázka, kam zastřešení posunout. S památkáři jsme o tom nějakou dobu diskutovali, původně si představovali, že by se mělo odehrát na úrovni prvního patra, my jsme si z hlediska prosvětlení dvora a velkorysosti jeho prostoru představovali zastřešení z druhého patra.

Dlouho jsme hledali formu, nakonec jsme zvolili způsob, jako by bylo nastehované na konstrukci mimo dvoranu, abychom prostor co nejvíce vyčistili. Skla jsou ukládaná asymetricky. Rekonstrukcí divadla jsme do původní budovy zasáhli dost výrazně, ale myslím, že výsledek je přesvědčivý. Ukázalo se, že je možné

vést s památkovou péčí smysluplný dialog. Podařilo se to především zásluhou ředitele NPÚ Ondřeje Šefců a Jiřího Skalického, ředitele Odboru památkové péče hl. m. Prahy – poměrně rychle jsme našli společnou cestu. Po prohlídce objektu jsme zjistili, že je v podstatě v havarijním stavu. Shodli jsme se pak na tom, které prvky zachováme, které můžeme přemístit nebo dokonce snést. Dnes to vidíme na spodním líci pavlače s kamennými krakorcí a pískovcovými deskami. Fragменты zábradlí z pavlačí jsme přemístili na divadelní balkony. Zároveň jsme byli stále v kontaktu s vedením divadla. Kontrolní dny probíhaly každý týden, takže Petr Štědroň měl možnost ovlivňovat průběh samotné rekonstrukce. Tě však předcházely diskuse a setkání nad studií i projektem, kdy jsme podrobně řešili úskalí prostoru a jeho provozní nutnosti.

Nosníky zastřešení doplňují táhla a svislice z kruhových trubek na vzpínadla o třech polích. Pro možnost rektifikace je každé táhlo opatřeno napínací maticí. Základní nosníky propojují příčně z trubek.

GALERIE SE SCHODIŠTĚM

Konstrukci galerie tvoří nosníky tvaru T, na jedné straně uložené do kapes ve zdivu, na druhé na nové sloupky. Vnitřní vodorovné T profily jsou pod stropní deskou, krajní profil podél hrany pavlače je z válcovaného profilu. Umístěn byl tak, aby se také začlenil do stropní desky. Jednotlivé vazby jsou u sloupků v horní úrovni propojeny T profily shodného průřezu jako krajní nosník galerie. V jednom poli je na tento profil uloženo schodiště. Krajní podélník u pavlače je zalomený a uložený do stěny.

Schodiště ve dvakrát stočené linii propojuje divadelní dvoranu a galerii. Vznikl tak architektonicky výrazný a zároveň lehký prvek. Jeho návrh a konstrukční příprava patřily k nejnáročnějším úkolům rekonstrukce. Autoři nejdříve uvažovali o prostorové příhradovině, poté o skleněném schodišti. Vzhledem k požadavkům na maximální tuhost se rozhodli pro sjednocení schodiště a galerie v jejich konstrukci a designu. Nosným prvkem jsou dvě ocelové schodnice, pohledově skryté schodišťovými stupni z lepeného skla. Ohýbané skleněné tabule zábradlí jsou bodově upevněné na boky schodnic, které kryjí. Pomáhají tak umocnit uvolněný charakter schodiště, galerie i celého prostoru. Schodiště je uložené mezi podlahu a galerii jen v jednom místě: tam, kde se téměř dotýká stěny domu, je k ní připnuté plechovým břitem. Navzdory výraznému podílu skla

PROJEKT SKLENĚNÉHO ZASTŘEŠENÍ

Konstrukci zastřešení tvoří nosníky tvaru Z, uložené do kapes v nosném zdivu. Jejich průřezy byly navrženy z plechů, dva delší nosníky doplňují táhla a svislice z kruhových trubek na vzpínadla o třech polích. Pole jsou nesteré délky podle rastru dělení tabulí zasklení, také svislice jsou proměnlivé délky, sledují sklon střešní roviny. Pro možnost rektifikace je každé táhlo opatřeno napínací maticí. Základní nosníky propojují příčně z trubek, větrovány jsou v jednom poli táhly. Tabule izolačního trojskla mají asymetrický tvar a řazení. Uloženy jsou do subtilních T profilů. Profilace je shodná u vnitřních i krajních polí, aby se dosáhlo dojmu lehké

sítě. Geometricky sklo tvoří rovinu, skloněnou k zadní části dvora. Odvodněná je do žlabu skrytého v konstrukci pavlače. Tabule byly navrženy i provedeny jako pochozí, což zjednodušuje jejich údržbu. Nosné prvky jsou umístěny v exteriéru, obvodové partie využívají možnosti skrytých kotevnických míst pod omítku. Sekundární funkcí vnitřního lemovacího rastru je vytvoření tras pro rozvody osvětlení dvora. Důležitým momentem návrhu zasklení bylo použití čiré skloviny s minimalizovaným podílem oxidu železa. Sklo mělo interiér dvorany co nejméně rušit; namísto barev skla se uplatňuje barevné řešení fasád historického domu.

je díky preciznímu výpočtu a dílenskému zpracování prostorově tuhé a bezpečné.

ZASTŘEŠENÍ DVORA

Další důležitou částí návrhu bylo hledání formy zastřešení atria. Nemělo se jednat o předěl, spíše o lehkou formu, do prostoru vložený výtvarný prvek. Jeho geometrie je odvozená od půdorysu dvora – plocha zasklení je proto rastrovaná radiálně se rozvírajícími prvky, výplně tvoří asymetrické lichoběžníky otevřené ke vstupu. Celé prosklení se navíc zvedá od zadní strany dvora k přední. Nosné konstrukce jsou umís-

těny mimo interiér; vnitřní líc střechy je skutečně jen deskou, připomínající ateliérové zasklení. Hra ocelové nosné konstrukce je viditelná jen během dne. Je kombinací L-rámů a systému podélníků, věšadel a větrování z tyčí pro odlehčení a zvýšení průhlednosti. Tento architektonický koncept přinesl i elegantní řešení techniky prostředí: vzduch je přiváděn ze zadní, kratší a nižší části dvorany a vzhledem k symetricky se rozvírajícímu klínu celého prostoru tak dochází k optimálnímu obtékání upraveného vzduchu pod střechem a jeho distribuci do prostoru, kde se schází až 200 osob. ■ -vis-

Ochoz pod střechem